

Vaarallisten aineiden kuljetus rautatiellä

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Määräys annetaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994, VAK-laki) nojalla. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom antaa tarkemmat määräykset vaarallisten aineiden kuljetuksen ja tilapäisen säilytyksen teknisistä yksityiskohdista.

Kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevan COTIF-yleissopimuksen (SopS 52/2006) C liitteen sisältämät vaarallisten aineiden kuljetusten RID-määräysten muutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2021 sisältäen kuuden kuukauden siirtymäajan. Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut asiasta ilmoituksen 16.12.2020 (SopS 115/2020).

Vaarallisten aineiden sisämaankuljetuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/68/EY (VAK-direktiivi) on muutettu 2.10.2020 annetulla komission delegoidulla direktiivillä (EU) 2020/1833, jolla VAK-direktiivin liitteitä mukautetaan tieteen ja tekniikan kehityksen huomioon ottamiseksi. Täten VAK-direktiivin liitteessä II oleva II.1 jakso on muutettu vastaamaan 1.1.2021 voimaantulevaa RID-määräysten versiota. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 30.6.2021.

Määräyksen tavoite

Traficomien määräyksellä annetaan kansallisesti RID-määräyksiä vastaavat määräykset VAK-lain nojalla VAK-direktiivin edellyttämällä tavalla. Vaarallisten aineiden rautatiekuljetuksia koskeva Liikenteen turvallisuusviraston määräys TRAFICOM/82134/03.04.02.00/2019 kumotaan.

Määräyksen valmistelu

Määräysmuutos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä ja käynnistetty 6.10.2020 tehdyllä määräyshankepöytätyöllä. Komission direktiivin (EU) 2016/1846 täytäntöönpano on edellyttänyt myös vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettujen asetusten muutostarpeiden tarkastelua, nämä muutostarpeet on välitetty valmistelutyön edetessä liikenne- ja viestintäministeriölle jatkotyötä varten.

Traficom on osallistunut edellä kuvattujen RID-määräysten muutosten valmisteluun kansainvälisen rautatiekuljetusjärjestön (OTIF) RID-komitean ja sen pysyvän työryhmän kokouksissa ja huolehtinut ennen kansainvälisiä kokouksia kansallisesta koordinaatiosta eri viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Tässä työssä sidosryhmillä on ollut mahdollista vaikuttaa määräyksiin jo kansainvälisen sopimuksen muutoksista päätettäessä.

Määräysluonnoksesta järjestettiin sidosryhmien kuulemiseksi 17.2.-26.3.2021 lausuntokierros, jonka aikana luonnosta oli mahdollista kommentoida myös viraston sisäisesti.

Lausuntopalaute

Lausunnon määräysluonnoksesta antoivat seuraavat tahot: xxxx

Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä saatetaan kansallinen määräys vastaamaan kansainvälistä normistoa EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Teknisten määräysten muutoksilla on vaikutusta sekä valvovien viranomaisten että asiakkaiden toimintaan siten, että valvonnassa ja kuljetustoiminnassa on otettava huomioon muuttuvat vaatimukset.

Määräyksessä on vaatimuksia, jotka kohdistuvat suoraan kuljetustoiminnassa mukana oleviin osapuoliin, kuten lähettäjiin ja kuljetuksen suorittajiin. Muutokset ovat lähtökohtaisesti toiminnallisia ja uusien vaatimusten on tarkoitus kohdistua toimijoihin siten, että nykytoiminnalle ja -kalustolle annetaan siirtymäajat toiminnan mukauttamiseksi joustavasti uusiin vaatimuksiin.

Määräyksellä parannetaan vaarallisten aineiden rautatiekuljetusten turvallisuutta ottamalla huomioon alan turvallisuuskehitys. Liikenneturvallisuuden parantuessa onnettomuuksista aiheutuvat kustannukset vähenevät.

Määräyksellä parannetaan vaarallisten aineiden rautatiekuljetusten turvallisuutta myös ympäristövaarojen osalta antamalla teknisiä määräyksiä, joiden tarkoitus on ehkäistä ja torjua vahinkoa ja vaaraa, jota vaarallisten aineiden kuljetus saattaa aiheuttaa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle.

Yksityiskohtaiset perustelut

Traficomien määräyksellä annetaan kansallisesti RID-määräyksiä ja VAK-direktiiviä vastaavat määräykset.

Määräyksessä muutetaan kansallinen raskaasta polttoöljystä koskeva kansallinen lisäys: määräyksen liitteen kohdasta 2.2.3.1.1 ja 3.2 luvun A taulukon UN 1202 nimikkeestä poistetaan kirjaus raskaasta polttoöljystä. Tämä kirjaus oli otettu aikoinaan käyttöön varmistamaan se, että myös raskaan polttoöljyn vaaraominaisuudet tulevat huomioon otetuiksi kuljetuksessa. Tuolloin säädökset eivät edellyttäneet esimerkiksi kuljetukseen annettavan aineen ympäristövaarojen tunnistamista samalla tavalla kuin nykyisin. Aineiden luokitus rautatiekuljetusta varten on yhdenmukaistettu RID-määräyksissä. Edelleenkin lähettäjä vastaa aineen oikeasta luokituksesta VAK-lain edellyttämällä tavalla.

Määräyksen liitteen kohdasta 5.2.1.6 poistetaan kansallinen informatiivinen huomautus, joka koskee kaasupullojen ja kaasustioiden väriä. Vaatimus ei ole kuljetuslainsäädännöstä johtuva vaatimus, vaan painelaitteiden ja kaasupullojen käyttöä ja täyttötoimintaa koskevan sääntelyn vaatimus. Painelaitelaissa (1144/2016) säädetään tunnusväristä ja kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) nojalla valtioneuvoston asetuksessa nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista (8252/2012) säädetään nestekaasupullojen tunnusväristä.

Määräyksen suomenkielinen termi suurpäällys (large packagings, grand emballage, großverpackung, storförpackning) muutetaan suurpakkaukseksi. Historiallisista syistä suomen kieleen aikoinaan tämä termi on käännetty suurpäällykseksi, koska oli tarve erottaa ne IBC-pakkauksista, joita aikoinaan kutsuttiin suurpakkauksiksi. Nyt tätä sekaantumiseen vaaraa ei ole, sillä IBC-pakkauksen termi on ollut käytössä jo yli viisitoista vuotta. Terminä suurpakkauus kertoo, paremmin kuin termi suurpäällys, että kyseessä on pakkaustyyppi.

RID-määräyksiin on lisätty uusia vaarallisten aineiden kuljetusnimikkeitä ja niihin liittyviä kuljetusehtoja. Eräiden aineiden ja esineiden kuljetusehtoja on muutettu. Ne koskevat lähinnä

tekniisiä yksityiskohtia, kuten aineiden luokituskriteereitä, määritelmiä, pakkauksiin ja säiliöihin liittyviä vaatimuksia ja standardeja.

Uusia kuljetusnimikkeitä ovat muun muassa räjähteisiin kuuluvat ohjelmoitavat sähkökäyttöiset räjäytysnallit ja tartuntavaarallisiin aineisiin kuuluvat kategorian A lääketieteelliset jätteet.

Lisäksi määräyksiin on otettu vaarallisia aineita, kuten litiumakkuja, sisältäviä laitteita (kuten kolloidien, konttien tai kuormatilojen tiedonkeruulaitteita ja lastin seurantalaitteita) koskevat määräykset.

Radioaktiivisten aineiden kuljetusta koskevat määräykset on muutettu Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) ohjeita vastaavasti.

Näiden muutosten lisäksi määräyksiin tulee lukuisia teknisiä muutoksia, joissa huomioidaan tieteen ja tekniikan kehitys vaarallisten aineiden kuljetuksissa.

Määräyksen aikataulu/voimaantulo

Määräyksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman nopeasti, viimeistään 30.6.2021.